

Inga ledstjärnor, bara irrbloss, Anders Björns-son

11 september, 2016

Publicerad i www.alliansfriheten.se

När ambassadör Krister Bringéus i sin redan omskrivna utredning om svenska försvars- och säkerhetspolitiska samarbeten talar om fördelarna med ett svenskt Nato-medlemskap, gör han det inte ur ett förutsettningslöst perspektiv.

Han förutsätter sålunda att händelserna i Georgien 2008 och Ukraina 2014 innebar en säkerhetspolitisk vändpunkt i Europa (på ett sätt som exempelvis de balkanska utbrytnings- och interventionskrigen på nittio-talet inte gjorde), nämligen såtillvida att de visar den ryska maktens aggressiva karaktär – en aggressivitet som dessutom antas tillta och beröra oss mera direkt än tidigare (exempelvis än under kalla kriget).

Detta känns något nymornat. Ryssland är en stormakt och betar sig traditionellt sett som en stormakt i umgänget med omvärlden. Här har egentligen ingenting nytt skett – sedan Peter den stores dagar. Ryssland är givetvis inte ensam stormakt i vår närhet och långt ifrån den ledande aktören på den internationella arenan. Landets ledning utnyttjar naturligt nog tillfällen som ges. I Georgien och Ukraina fanns det sådana tillfällen, eller förevändningar för inskridande, i form av missgynnade och missnöjda ryskspråkiga minoriteter. I Sveriges område, framförallt Baltikum, finns minoriteter som på olika vis har hanterats mindre känsligt av de styrande efter frigörelsen från dåvarande Sovjetunionen, men all rapportering tyder på att dessa ryskspråkiga befolkningsgrupper – till skillnad från minoriteterna i Georgien och Ukraina – inte skulle hälsa en rysk militär intervention med någon större entusiasm. De integreras nu i dessa staters sociala, politiska och kulturella liv, även om det måhända hade varit önskvärt att denna integration hade gått snabbare och mera smärtfritt.

Dock: detta utgör knappast ett säkerhetspolitiskt problem i vårt när-område. Dessa stater säkerhetsläge må ha stärkts genom deras Nato-medlemskap, i vart fall inte försvagats. De har fått de försvarsgarantier de har sökt och efterfrågat, hur säkra de sedan är. Och Ryssland har officiellt godtagit deras ställning som Nato-medlemmar. Någon femtekolonn av betydelse behöver Estland, Lettland och Litauen inte befara. Man måste alltså fråga sig vad det är som så dramatiskt har försämrat säkerhetsläget i Östersjöområdet sedan kalla krigets slut och Sovjetunionens upplösning. I vilket avseende bedriver Ryssland – för det är alltså Ryssland som är den (enda) tänkta fiendemakten – aggression här? Militär upprustning och ökad militär övningsverksamhet kan knappast i sig vara bevis för aggressivt beteende. Inte heller planläggning för offensiva operationer, som alla militärmakter håller sig med – planering är inte detsamma som avsikter. Man måste kunna peka ut vilka fördelar Ryssland, fortfarande militärt tillbakasatt efter imperieimplosionen, skulle ha av ett angrepp som också innefattade ett alliansfritt Sverige, för att kunna visa att det säkerhetspolitiska läget för vårt land skulle ha radikalt försämrats under senare tid.

Detta gör inte Bringéus. Hans analys i grundfrågan – att Sveriges ställning skulle bli tryggare genom ett Nato-medlemskap – bygger alltså på en serie falska förutsättningar. Det nordeuropeiska området är knappast ett högspänningsfält, än mindre akut krisdrabbat. Några drastiska förändringar i den säkerhetspolitiska balansen är därför inte heller påfordrade. Bringéus' konklusion i denna del blir därför hängande i luften. Den kan ses som ett önsketänkande, som ett kliv in i en bättre värld. (Det är alltid trevligare att vara medlem i klubben än att vara gäst där – man har chans att bli mer populär då, men också få ett knivhugg i ryggen.) Fast Bringéus undviker samtidigt att betona vad som verkligen skulle gynna Sveriges säkerhet på såväl lång som kort sikt, nämligen en väsentligt uppgraderad nationell försvarsförmåga. Detta borde dock vara första prioritet i den säkerhetspolitiska debatten. Den hamnar ofta först i andra eller tredje hand. Så också hos Bringéus som drar slutsatsen att "för att kunna hävda sin suveränitet" måste Sverige förlita sig på stöd utifrån. Ja, kanske. Men första stöten måste under alla omständigheter tas av den egna försvarsmakten.

Utredaren Bringéus tar också, vill det synas, alltför lätt på en tänkbar

ryske reaktion på ett svenskt medlemskap i Atlantpakten. Detta skulle göra Östersjön till ett Nato-innanhav, i synnerhet om Finland följde efter. Varje regering i Moskva – och här kan vi bortse från om den leds av Vladimir Putin eller någon annan, det har inte direkt med någon auktoritär ledarstil att göra utan med nationellt ryskt egenintresse – skulle uppfatta detta som en ovänlig handling. Varför? Natos uttalade önskan om att ha med Sverige i alliansen är inte primärt symbolisk och ingalunda oegennyttig: som många inhemska svenska medlemskapsförespråkare har framhåvt vill Washington, som fattar de avgörande besluten i militäralliansen, kunna använda svenskt territorium och luftrum för anfall österut. Men med Nato-baser på svensk mark för offensiva operationer, och Sverige som genomgångskorridor Nato-trupp, skulle vårt lands potentiella sårbarhet inte minska utan öka. (Och varför via Sverige, kan man undra, när Nato-medlemmarna Polen och Tyskland ligger lika nära till hands, om inte för att lättare få med vårt land i en krigsinsats?)

Den formellt opolitiska UD-tjänstemannen Bringéus har, som Carl Bildt klarsynt uttrycker det på sin blogg, velat åstadkomma en markant scenväxling i säkerhetspolitiken – eller med Bildts karakteristiska språkbruk: ”en icke obetydlig förskjutning i förhållande till vad som mer eller mindre tydligt gällde under gångna decennier”: ”Då var ledstjärnan för säkerhetspolitiken att försöka att hålla vårt land utanför ett eventuellt krig i vårt närområde.” Men nu, citerar Bildt Bringéus med instämmande, skulle ”Sverige med stor sannolikhet redan i ett tidigt stadium [...] dras in i en eventuell rysk-baltisk militär konflikt”. Också detta är givetvis ett önsketänkande, ehuru av negativt slag. Våra möjligheter att stå utanför ett krig döms alltså ut på förhand. Hela arsenalen av instrument – diplomatiska, ekonomiska, geostrategiska, försvarspolitiska – förutsätts inte vara till någon som helst nytta. Vad blir det då av vår status som suverän stat, om det enda vi har att göra är att följa med strömmen, att ge upp vår ambition att vara oberoende och beslutspotenta?

Bildt skriver vidare att ”den gamla optionen att försöka stå utanför är sedan länge avskriven. Och på denna punkt är Bringéus tydlig.” Detta är givetvis tämligen magstarkt också för att komma från en så frispråkig herre som Carl Bildt – han har dock varit Sveriges stats- och senare utrikesminister under sammanlagt elva år och en politisk nyckelaktör

under åtminstone fyra decennier. Hans hänvisning till EU:s så kallade solidaritetsklausul – Lissabonfördragets artikel 42.7 – är, som vi har visat tidigare på denna sajt, strunt. Den förpliktar inte alls Sverige, som Bildt påstår, till att ge ”militär hjälp”. Den tar uttryckligen hänsyn till medlemsländernas särskilda och olikartade prioriteringar i säkerhetspolitiken. Ty EU är inte, vad önsketänkarna än försöker inbilla oss, en försvarsallians. Inte heller i andra hänseenden är Unionen absolut förpliktande, som medlemsländernas divergerande reaktioner på den aktuella flyktingkrisen – på sitt sätt ett säkerhetshot – demonstrerar. Sveriges säkerhetspolitiska lösningar måste vara dess egna, inte andras. Punkt, slut.

Mot denna bakgrund fortsätter den av Sverige ensidigt utfärdade och hävdade så kallade solidaritetsförklaringen att vara en säkerhetspolitisk kvarnsten, men också en statsrättslig kuriositet (inget annat land har gjort en sådan ”utfästelse”, och för vår vårt närmaste grannland är den helt främmande). Den tillkom i ett läge när den svenska försvarsmakten förväntades ha sitt primära verksamhetsfält utanför landets gränser. Den var avpassad för anfall (”fredsbefrämjande operationer”), inte för försvar. Redan då var detta uttryck för ansvarslös äventyrspolitik, och i synnerhet som en hastig reorientering har skett sedan 2009 mot en mera defensiv strategi, bör den idag framstå som helt irrelevant, helt enkelt icke trovärdig. Dess enda funktion är att vilseleda den inhemska opinionen, att få den att tro att vår militära närvaro i till exempel Baltikum skulle vara både oundviklig och önskvärd. Något bra argument för att ge upp alliansfriheten utgör den ej. Ett återttagande skulle emellertid bidra till att skingra dimmorna rörande Sveriges position.

Några nya ledstjärnor har, tvärtemot vad Carl Bildt påstår, i alla händelser inte tänts med den Bringéuska utredningen. Ljuset den sprider besår av irrbloss.